

LGBTQ

#PolesinUK

Tożsamość, Migracja i Media Społecznościowe

dr Łukasz Szulc

Ten dokument jest streszczeniem obszerniejszego raportu, który ukazał się w języku angielskim pod tytułem „Queer #PolesinUK: Identity, Migration and Social Media”. Raport jest oparty na badaniach dr. Łukasza Szulca, przeprowadzonych na London School of Economics and Political Science pod nadzorem prof. Myrii Georgiou w ramach Stypendium Marie Skłodowskiej-Curii, przyznanego przez Komisję Europejską (numer grantu: 699745—FACELOOK—MSCA-IF-EF-ST). Pełny raport w języku angielskim jest dostępny na stronie: <http://eprints.lse.ac.uk/101767/>.

Wrzesień 2019

Spis treści

Wstęp	2
Metoda	4
Osoby uczestniczące w badaniu	5
Wyniki	
Tożsamość płciowa	6
Tożsamość seksualna	8
Wyjście z szafy	10
Migracja	12
Brexit	14
Media społecznościowe	16
Portale randkowe	18
Wnioski	20
Autor	21
Podziękowania	22
Przypisy	22

Wstęp

Polacy są najliczniejszą mniejszością narodową w Wielkiej Brytanii. Szacuje się, że na Wyspach Brytyjskich przebywa obecnie około 832 tys. osób, które urodziły się w Polsce¹.

Większość z nich wyemigrowała do Wielkiej Brytanii po 2004 r., kiedy Polska razem z dziewięcioma innymi krajami (głównie z Europy Środkowej i Wschodniej) wstąpiła do Unii Europejskiej. Wielka Brytania, jako jeden z pierwszych krajów, od razu otworzyła swój rynek pracy dla nowych członków Unii.

Doświadczenia polskich emigrantów LGBTQ—lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transpłciowych i queer—nie zawsze diametralnie różnią się od doświadczeń innych polskich emigrantów. Niejednokrotnie jednak stają oni przed wyzwaniem, z którym inni emigranci nie muszą się mierzyć, zwłaszcza w ostatnich czasach. Z jednej strony muszą konfrontować się z rosnącymi nastrojami antymigracyjnymi w Wielkiej Brytanii, po referendum z 2016 r., kiedy Wyspy postanowiły wyjść z Unii Europejskiej (tak zwany „brexit”)². Z drugiej strony zmuszeni są stawiać czoła nagonce na osoby LGBTQ w Polsce, która nasiliła się w ostatnich latach odkąd władzę przejęło Prawo i Sprawiedliwość³.

Jednocześnie wiemy bardzo mało o doświadczeniach i codziennym życiu polskich osób LGBTQ w Wielkiej

Brytanii. Mimo ogromnego zainteresowania badaczy i badaczek polską emigracją na Wyspach, nie przeprowadzono właściwie żadnego większego projektu badawczego dotyczącego polskich emigrantów LGBTQ w Wielkiej Brytanii⁴. Są oni również niewidoczni w brytyjskich badaniach osób LGBTQ, np. w „National LGBT Survey”⁵, ankiecie opublikowanej przez brytyjski Rządowy Urząd ds. Równości w lipcu 2018 r., gdzie dowiadujemy się wyłącznie o „grupie etnicznej” respondentów, nie ich przynależności narodowej (92% badanych zadeklarowało się jako osoby „białe”).

Media głównego nurtu, zarówno w Polsce jak i w Wielkiej Brytanii, także nie wspominają o polskich osobach LGBTQ na Wyspach i próżno ich szukać wśród postów na Twitterze z popularnym wśród Polonii hashtagem #PolesinUK.

Co więcej, obecny premier Wielkiej Brytanii, Boris Johnson, jak również organizacja LGBTQ popierająca brexit, Out & Proud, przedstawiają kraje Europy Środkowej i Wschodniej jako wrogie społecznościom LGBTQ, sugerując, że Unia Europejska nie zdała egzaminu jako obrończyni praw tej grupy społecznej⁶. Takie postawienie sprawy kreuje uproszczony obraz Europy Zachodniej jako całkowicie pro-LGBTQ,

a Europy Środkowej i Wschodniej, jako całkowicie anty-LGBTQ, nie pozostawiając wiele miejsca do refleksji nad doświadczeniami i codziennym życiem polskich osób LGBTQ w Wielkiej Brytanii⁷.

Ten raport przedstawia streszczenie wyników najobszerniejszego dotychczas projektu badawczego nad polskimi osobami LGBTQ, które wyemigrowały do Wielkiej Brytanii. W jego ramach przeprowadzono ankietę internetową, którą wypełniło 767 osób i przeprowadzono 30 wywiadów indywidualnych z różnorodną grupą osób LGBTQ.

Raport porusza kwestie tożsamości płciowej i seksualnej, „wychodzenia z szafy”, migracji, brexitu, a także używania mediów społecznościowych i portali randkowych. Udziela odpowiedzi na takie pytania jak: W jaki sposób polskie osoby LGBTQ w Wielkiej Brytanii negocjują swoje tożsamości płciowe i seksualne w różnych kontekstach kulturowych? Dlaczego wyemigrowały do Wielkiej Brytanii? Co myślą o wyjściu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej? Jakie są ich plany na przyszłość? Jakie możliwości i wyzwania stawiają przed nimi media społecznościowe i portale randkowe?

Główne wyniki badań:

- **Młodzi respondenci częściej identyfikowali się jako osoby płciowo i seksualnie nienormatywne.**
- **Respondenci częściej ujawniali swoją tożsamość płciową bądź seksualną przyjaciółom w Wielkiej Brytanii niż przyjaciółom w Polsce.**
- **Praca była najpopularniejszym powodem emigracji dla respondentów.**
- **Sprawy związane z byciem LGBTQ stanowiły jeden z powodów emigracji dla co najmniej jednej czwartej respondentów.**
- **Większość respondentów była przeciwko brexitowi, ale planuje zostać w Wielkiej Brytanii.**
- **Facebook był najpopularniejszym medium społecznościowym wśród respondentów i trzy piąte z nich nie kryło się ze swoją tożsamością płciową lub seksualną na Facebooku.**
- **Geje najczęściej używali portali randkowych w porównaniu z innymi osobami LGBTQ i najczęściej używali ich, aby umówić się na seks.**
- **Polskie media społecznościowe i portale randkowe dla osób LGBTQ były stosunkowo popularne wśród respondentów.**

Metoda

Raport zawiera wyniki ankiety internetowej (767 respondentów) i wywiadów indywidualnych (30 osób).

Aby wziąć udział w ankiecie, respondenci musieli potwierdzić, że:

- identyfikują się jako osoby LGBTQ+ (lesbijka, gej, osoba biseksualna, transpłciowa, queer albo szerzej osoba o nienormatywnej płci lub seksualności),
- posiadają lub posiadali w przeszłości obywatelstwo polskie,
- mieszkają w Wielkiej Brytanii (Anglii, Szkocji, Walii lub Irlandii Północnej).

Ankieta była dostępna w Internecie pomiędzy połową sierpnia i połową września 2018 roku w języku polskim i została rozesłana poprzez media społecznościowe takich organizacji jak Lambda Warszawa, Polish Rainbow in UK i Centrala Space, jak również poprzez prywatne wiadomości na portalu Queer.pl, reklamy na Facebooku i Instagramie, a także posty na Twitterze z hashtagem #PolesinUK.

Wśród osób ankietowanych, które wyraziły chęć udziału w towarzyszącej ankiecie loterii, rozlosowano pięć bonów, każdy o wartości 45 funtów, do wykorzystania w księgarni „Gay’s The Word” w Londynie.

Osoby uczestniczące w wywiadach indywidualnych zostały wybrane spośród 334 respondentów ankiety, którzy wyrazili chęć wzięcia w nim udziału. Wszystkie wywiady przeprowadził dr Łukasz Szulc pod koniec 2018 i na początku 2019 roku w miejscach wybranych przez badanych, zwykle w ich miejscach zamieszkania lub w kawiarniach.

Wywiady trwały średnio około dwóch godzin i przeprowadzone były w języku polskim, choć niektóre osoby uczestniczące w wywiadach przeskakiwały z języka polskiego na angielski, na przykład, gdy mówiły o swojej tożsamości płciowej. Każda osoba uczestnicząca w wywiadzie otrzymała 45 funtów w ramach podziękowania.

Osoby uczestniczące w badaniu

Nie wiemy ile polskich osób LGBTQ przebywa obecnie w Wielkiej Brytanii, więc nie istnieje możliwość doboru próby reprezentatywnej dla tej społeczności. Być może będzie to możliwe za kilka lat, gdyż brytyjski urząd statystyczny odpowiedzialny za spis ludności, Office for National Statistics, planuje zapytać respondentów o ich identyfikację płciową i seksualną w najbliższym spisie ludności w 2021 roku⁸.

Wśród respondentów ankiety, 52% osób określiło się jako mężczyzna lub chłopak, 43% jako kobieta lub dziewczyna, 3% jako osoba płciowo nienormatywna, 1% jako osoba transpłciowa, a 1% respondentów nie chciało odpowiedzieć na to pytanie.

Zapytani o swoją orientację seksualną, 49% respondentów określiło się jako geje, 28% jako lesbijki, 16% jako osoby biseksualne, 3% jako osoby queer, 1% jako osoby heteroseksualne, 1% jako osoby asekualne, a pozostali respondenci wybrali opcję „kategoria niewymieniona powyżej” lub „nie chcę odpowiadać na to pytanie”.

Ankietowani byli młodsi i lepiej wyedukowani niż przeciętni Polacy⁹.

i większość z nich w trakcie badania mieszkała w Anglii (81%, podczas gdy 8% mieszkało w Szkocji, 2% w Walii i 2% w Irlandii Północnej). 24% spośród wszystkich badanych mieszkało w Londynie.

Do wywiadów wybrano osoby o różnych cechach demograficznych, aby uzyskać możliwie różnorodny przekrój doświadczeń polskich osób LGBTQ w Wielkiej Brytanii.

Wśród osób uczestniczących w wywiadach było 11 gejów, 7 lesbijek, 4 osoby płciowo nienormatywne, 2 biseksualne kobiety, 2 queerowych trans mężczyzn, 1 kobieta panseksualna, 1 trans kobieta lesbijka, 1 trans kobieta biseksualna i 1 trans kobieta heteroseksualna.

Piętnaście osób, które udzieliło wywiadów miało pomiędzy 19 i 29 lat w 2018 roku, dziesięć pomiędzy 30 i 39 lat, cztery pomiędzy 40 i 49 lat i jedna pomiędzy 50 i 59 lat. Dominowały osoby z wyższym wykształceniem (16 osób) lub z wykształceniem zawodowym/średnim (13 osób). Większość mieszkała w Anglii (23 osoby, w tym 6 w Londynie), a reszta w Szkocji (4 osoby) i Irlandii Północnej (3 osoby).

Tożsamość płciowa

Młodzi respondenci częściej identyfikowali się jako osoby płciowo i seksualnie nienormatywne.

Ogółem 3% ankietowanych identyfikowało się jako osoby płciowo nienormatywne (np. genderqueer i genderfluid), a 6% jako osoby seksualnie nienormatywne (np. osoba queer, panseksualna lub aseksualna).

Respondenci pomiędzy 12 i 24 rokiem życia byli czterokrotnie bardziej skłonni niż starsi respondenci identyfikować się jako osoby płciowo nienormatywne (odpowiednio 5.7% i 1.4%) i dwukrotnie bardziej skłonni identyfikować się jako osoby seksualnie nienormatywne (9.1% i 3.8%).

W wywiadach, osoby płciowo nienormatywne, gdy mówiły o swojej płci, używały terminów angielskich, mimo że wywiady były przeprowadzone po polsku.

Niektóre z nich, całkowicie przeskoczyły na język angielski, gdy mówiły o swojej nienormatywnej tożsamości płciowej lub seksualnej. Wyjaśniły, że nie potrafią rozmawiać o tym po polsku, ponieważ ich wiedza na ten temat pochodzi z angielskojęzycznych źródeł.

Wszystkie osoby, które identyfikowały się jako osoby płciowo lub seksualnie nienormatywne, po raz pierwszy usłyszały o takich terminach jak „genderfluid”, „gender non-binary” czy „queer” z mediów społecznościowych, zwłaszcza z Instagrama, Tumblra, Twittera i YouTube’a. Jedna z uczestniczek natknęła się na termin „pansexual”, gdy na Instagramie szukała postów z hashtagem #LGBTQ.

Która z poniższych odpowiedzi najlepiej oddaje to, jak określasz swoją płęć?

Odpowiedź	%	Liczba
Kobięta/dziewczyna	43%	332
Męczyzna/chłopak	52%	400
Osoba transpłciowa	1%	8
Osoba interseksualna	0%	0
Osoba płciowo nienormatywna/genderqueer/genderfluid	3%	20
Kategoria niewymieniona powyżej, podaj jaka	0.3%	2
Nie chcę odpowiadać na to pytanie	0.7%	5
RAZEM	100%	767

Generalnie klimaty tożsamościowe są trudne w języku polskim, bo ja w tym języku już nie żyję. Więc nawet, jeżeli po angielsku na przykład rozważam kategorię typu „non-binary”, w języku polskim w ogóle nie wiem, jak to się nakłada i na co. Więc mam wrażenie, że mam taką raczej zmyśloną tożsamość w języku angielskim, który jest tym nieprawdziwym. No, ale to już wylezie po drodze, podejrzewam, tutaj.

Niebinarna osoba queer, 30-39 lat, Londyn

Ja taką informację zdobyłam w okresie szkoły zawodowej. Nasza polonistka zabrała nas do szkoły, do przychodni planowania rodziny, gdzie był poruszony temat SRS-ów [sex reassignment surgery, czyli operacji korekty płci] i osób transseksualnych. I wtedy wiedziałam już, kim jestem. (...) Dlaczego używam tego słowa „trans”? Dlatego że po prostu jeszcze jestem przed operacją, prawda? Co prawda nigdy nie będę osobą cis. Zawsze pozostanę osobą trans, ale ukrywającą fakt bycia osobą trans. Jeżeli tylko będę w stanie to ukryć. Bo zresztą operacja i terapia ma na celu doprowadzić moje ciało, mnie ogólnie, do stanu maksymalnie zbliżonego do osoby cis, prawda.

Trans kobięta lesbijka, 40-49 lat, East of England

Tożsamość seksualna

Kobiety i młodzi respondenci częściej identyfikowali się jako osoby biseksualne.

Ogółem 16% ankietowanych identyfikowało się jako osoby biseksualne.

Kobiety były pięciokrotnie bardziej skłonne niż mężczyźni identyfikować się jako osoby biseksualne (odpowiednio 28% i 6%).

Niemal połowa respondentów pomiędzy 12 i 17 rokiem życia (46%) identyfikowała się jako osoba biseksualna w porównaniu do 20% respondentów pomiędzy 18 i 29 roku życia i 12% respondentów, którzy podczas badania mieli 30 lat lub więcej.

Niektóre z osób uczestniczących w wywiadach przyznały, że wyjazd do Wielkiej Brytanii miał dla nich kluczowe znaczenie dla eksploracji ich tożsamości płciowej lub seksualnej. Różne konteksty kulturowe często wymagają również odgrywania różnych ról płciowych i seksualnych. Jedną z trans kobiet, która uczestniczyła w wywiadzie, przyznała, że jej znajomi z Polski doradzili jej, aby „stonowała” swój płciowo nienormatywny wygląd (makijaż, lakier na paznokciach, ubrania), podczas jej wizyty w Polsce. Jednocześnie wspomniała, że dwukrotnie stała się obiektem transfobicznego ataku w Szkocji, gdzie mieszka. W obu przypadkach, sprawcami byli imigranci z Europy Środkowej i Wschodniej.

Która z poniższych odpowiedzi najlepiej oddaje to, jak określasz swoją orientację seksualną?

Odpowiedź	%	Liczba
Gej	49%	373
Lesbijka	28%	215
Osoba aseksualna	0.8%	6
Osoba biseksualna	16%	122
Osoba heteroseksualna	1%	10
Osoba queer	3%	20
Kategoria niewymieniona powyżej, podaj jaka	2%	17
Nie chcę odpowiadać na to pytanie	0.5%	4
RAZEM	100%	767

Na pewno, jeżeli chodzi o moją tożsamość płciową, to też zmieniło się to i zmienia się to teraz w sumie w ostatnim czasie, od kiedy przeprowadziłem się tutaj [do Londynu]. Bardziej nie powiedziałbym już w tej chwili nikomu, że jestem mężczyzną. Bardziej odpowiada mi termin queer, który jest bardzo luźny. Ale bardziej go czuję. (...) Ale mimo wszystko dalej uważam, że jestem gejem, mimo, że... Jestem pozytywną osobą. Dlatego taka jest moja finalna odpowiedź.

Queer gej, 25-29 lat, Londyn

Miałam często takie fazy właśnie... Jakby nie mogłam tego zrozumieć... Jakby pogodzić się z tym, że to bycie bi [osobą biseksualną] może się tak zmieniać z dnia na dzień i w kierunku którejś z płci. I tak miałam: „O, mój Boże. Wcale nie jestem... W ogóle jestem hetero. W ogóle jestem lesbą”, nie. I dopiero potem tak, jak sobie to wszystko podsumuję to po prostu powiem, że jestem bi czy pan [osobą panseksualną] i mi to zawsze gra. Bo właściwie używam obu tych określeń, bo dla mnie one znaczą to samo. (...) Tylko, no, jeśli wiem, że ktoś nie zrozumie „panseksualna” to stwierdzam, że nie będę kombinować. I po prostu używam bi. Chociaż „pan” mi się bardziej podoba, bo jest bardziej zawierające w sobie naprawdę wszystkie płcie i podkreślające, że są więcej niż dwie. Ale no, używam go ostrożnie, bo się boję, że to zostanie odebrane jako taka gwiazdeczka z Tumblera, która sobie wymyśliła orientację z kosmosu.

Kobieta panseksualna, 18-24 lata, Yorkshire and the Humber

Wyjście z szafy

Respondenci częściej ujawniali swoją tożsamość płciową bądź seksualną przyjaciołom w Wielkiej Brytanii niż przyjaciołom w Polsce.

Czterech na pięciu ankietowanych (79%) odpowiedziało, że wszyscy lub większość ich przyjaciół w Wielkiej Brytanii wie, że są oni osobami LGBTQ, w porównaniu do trzech na pięciu ankietowanych (61%), którzy nie ukrywali się przed wszystkimi lub większością swoich przyjaciół w Polsce.

Respondenci najczęściej ukrywali swoją tożsamość płciową bądź seksualną przed dalszą rodziną. Tylko jedna czwarta ankietowanych (27%) odpowiedziała, że wszyscy lub prawie wszyscy członkowie ich dalszych rodzin wiedzą, że są oni osobami LGBTQ.

Przeprowadzka do Wielkiej Brytanii, a czasami także do innego miasta w Wielkiej Brytanii (np. z Slough do Brighton), stworzyła dla wielu osób okazję do ujawnienia swojej tożsamości płciowej lub seksualnej. Jest to prawdopodobnie związane z akceptacją dla osób LGBTQ, jaka panuje w danym miejscu, a także z samym procesem zmiany miejsca zamieszkania, który stwarza okazję do eksploracji własnej tożsamości.

Jeden z uczestników wywiadów powiedział swoim rodzicom i przyjaciołom w Polsce, że jest gejem, dopiero po wyjeździe do Birmingham. Dodał, że inne osoby w Polsce (np. dalsza rodzina), nie muszą o nim wiedzieć, bo „nie jest to im do niczego potrzebne”. W Wielkiej Brytanii, nie ukrywa on swojej tożsamości seksualnej przed znajomymi czy współpracownikami.

**Czy wymienione poniżej osoby wiedzą, że jesteś osobą LGBTQ?
(z wyłączeniem odpowiedzi „Nie dotyczy”)**

	Wiedzą wszyscy lub większość z nich	Wiedzą niektórzy z nich	Nikt z nich nie wie	Nie wiem
Rodzice	66%	14%	16%	5%
Rodzeństwo	71%	9%	13%	7%
Dalsza rodzina	27%	37%	27%	10%
Współpracownicy	60%	26%	10%	4%
Koleżanki/koleżdy ze szkoły lub studiów	48%	41%	8%	3%
Przyjaciele w Polsce	61%	31%	6%	2%
Przyjaciele w Wielkiej Brytanii	79%	17%	3%	1%

Ja jestem w ogóle out [tzn. wszyscy wiedzą, że jestem lesbijką], nie? Kompletnie out. Nie mam żadnych, że tak powiem, nie obchodzi mnie, co o mnie ludzie myślą, bo jestem w takim stadium mojego życia, że jestem absolutnie out: wszyscy wiedzą, z tego co wiem. Moi znajomi, nieważne czy hetero czy nie, ludzie w moim biurze... (...) Moi rodzice też wiedzą aczkolwiek jest to temat tabu, nie jest to nigdy, że tak powiem, dyskutowane, w szczególności... Mama może bardziej, a tata w ogóle nie. Nie ma tutaj żadnej rozmowy. Mam brata starszego, który, no, wyraźnie wie, że jestem, ale tak samo jak mój tata, kompletnie zero jakiegś takiej rozmowy na ten temat, jest to takie bardzo tabu.

Lesbijka, 30-39 lat, South East England

Nikt z mojej rodziny nie wie, że jestem gejem. Nie chcę, żeby wiedzieli. Moja mama by dostała zawału. Albo ojciec. (...) W kawiarni gdzie pracuję mówią, że ja jestem gejem. Ja mówię dobra, jak jestem to niech będzie... W pracy wiedzą, ale co tam w pracy? Cztery koleżanki. Moje współlokatorki też wiedzą. No a ten facet [kolejny współlokator] nie wie. [Wszyscy współlokatorzy pochodzą z Polski].

Gej, 40-49 lat, East Midlands

Migracja

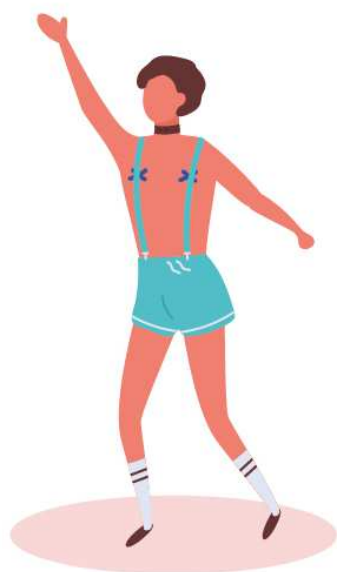
Praca była najpopularniejszym powodem emigracji dla respondentów, a sprawy związane z byciem LGBTQ stanowiły jeden z powodów dla co najmniej jednej czwartej respondentów.

Praca była głównym powodem przyjazdu do Wielkiej Brytanii dla 31% ankietowanych. Jedna szóstka respondentów (17%) wskazała, że głównym powodem migracji był wyjazd do partnera, partnerki, rodziny lub przyjaciół, a 16% podało sprawy związane z byciem LGBTQ jako najważniejszy powód migracji.

Jedna czwarta badanych (27%) wskazała sprawy związane z byciem LGBTQ jako jeden z powodów, niekoniecznie najważniejszy, wyjazdu do Wielkiej Brytanii.

Geje i lesbijki dwukrotnie częściej niż osoby biseksualne wymieniali sprawy związane z byciem osobą LGBTQ jako jeden z powodów przyjazdu do Wielkiej Brytanii (32% gejów, 29% lesbijek i 12% osób biseksualnych).

Respondenci, którzy podali sprawy LGBTQ jako jeden z powodów emigracji najczęściej precyzowali, że w Wielkiej Brytanii jest większa „otwartość”, „tolerancja” i „wolność” niż w Polsce, i że na Wyspach mogą oni zalegalizować swoje związki z osobami tej samej płci. Dodatkowo, niektórzy wspomnieli, że w Wielkiej Brytanii mogą „żyć ich własnym życiem”, i że jako osoby LGBTQ, ich życie na Wyspach jest „łatwe” i „normalne”. Jednocześnie, większość respondentów miała negatywne skojarzenia z Polską, takie jak „homofobia”, „nietolerancja” i „brak akceptacji”.

Główne powody migracji polskich osób LGBTQ do Wielkiej Brytanii

Odpowiedź	%	Liczba
Praca	31%	235
Najbliżsi	17%	128
Sprawy LGBTQ	16%	125
Studia	10%	79
Inne	19%	145
Brak odpowiedzi	7%	55
RAZEM	100%	767

Przeprowadziłam się do Szkocji w 2006 roku. Miałam dość tej mentalności [w Polsce]. Już miałam po prostu dość tego szarpania się i ekonomicznego, i szarpania się społecznego. Już to mnie zaczęło przerastać. (...) Po prostu no nie stać mnie było na nic, żeby przeżyć tą młodość. (...) Wróciłam do Polski w grudniu 2017 roku ze względów prywatnych. Chciałam rozstać się z żoną. Zjechałam do domu, myślałam, że w Polsce się jakoś polepszy ten byt. Niestety nie wypaliło, wróciliśmy z powrotem i wróciliśmy szczęśliwie do siebie.

Lesbijka, 40-49 lat, Szkocja

Byłem zakonnikiem w Polsce i w Rzymie, ale Rzym był dla mnie gigantycznym rozczarowaniem światem, jakby takim buntem przeciwko temu wszystkiemu, co mnie w jakiś sposób otaczało, bolało. Na dobrą sprawę do tego też jakby dochodziła historia związana właśnie z moją orientacją i ze mną, jako gejem, i jak ja się z tym czuje, i jak ja się, powiedzmy, postrzegam... Rzym był takim dla mnie bardzo mocnym momentem otwarcia się, zdecydowania, że ok, zostawiam to, wyjeżdżam stamtąd, chcę żyć otwarcie ja jako ja, bez żadnych masek, hipokryzji. Po Rzymie, powrót do Polski wydawał mi się bezsensowny ze względu na zamknięcie, aktualny układ polityczny, w ogóle możliwości dla osób młodych. (...) Więc zdecydowałem się na wyjazd do Irlandii Północnej, bo mój brat już tutaj był.

Gej, 18-24 lata, Irlandia Północna

Brexit

Większość respondentów była przeciwko brexitowi, ale planuje zostać w Wielkiej Brytanii.

Trzy czwarte ankietowanych (76%) nie popierało brexitu, a tylko 4% popierało wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej. Pozostali ankietowani albo trochę popierali, trochę nie popierali brexitu (12%) albo nie mieli zdania na ten temat (9%).

Trzy czwarte ankietowanych (75%) planuje zostać w Wielkiej Brytanii przynajmniej na kolejne pięć lat. 10% planuje wyemigrować do innego kraju, ale nie do Polski, a 7% planuje przeprowadzić się do Polski.

Większość uczestników wywiadów wyraziła frustrację związaną z wynikiem referendum w sprawie

brexitu. Niektórzy wspominali incydenty związane z mową nienawiści czy ksenofobią, które spotkały ich po referendum i przyznali, że żyją w ciągłym stresie i niepewności, co do swojej przyszłości. Większość chciałaby ubiegać się o brytyjskie obywatelstwo, ale albo nie spełniają oni jeszcze wszystkich warunków, aby uzyskać obywatelstwo albo ich na nie stać (koszty wynoszą około 1000 funtów).

Tylko jeden z uczestników wywiadów popierał brexit. Był to gej mający pomiędzy 50 i 59 lat, który posiadał już obywatelstwo brytyjskie i tłumaczył, że dla niego ważniejsza jest niezależność Wielkiej Brytanii od Unii Europejskiej niż potencjalne negatywne konsekwencje brexitu dla Polonii na Wyspach.

Co sądzisz o wyjściu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej (brexit)?

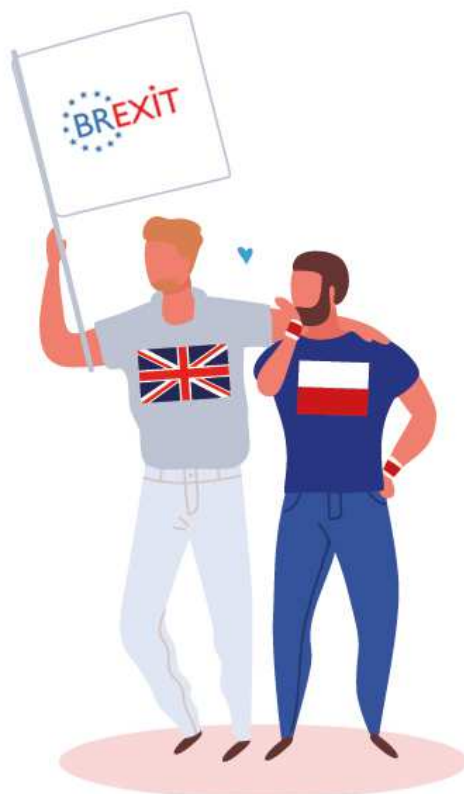
Odpowiedź	%	Liczba
Zdecydowanie popieram brexit	2%	13
Raczej popieram brexit	2%	12
Trochę popieram, trochę nie popieram brexitu	12%	84
Raczej nie popieram brexitu	16%	115
Zdecydowanie nie popieram brexitu	60%	429
Nie mam zdania	9%	63
RAZEM	100%	716

Jakie są Twoje plany na kolejne pięć lat?

Odpowiedź	%	Liczba
Chcę zostać w Wielkiej Brytanii	75%	539
Chcę przeprowadzić się do Polski	7%	53
Chcę przeprowadzić się do innego kraju, ale nie do Polski	10%	69
Nie wiem	8%	55
RAZEM	100%	716

Ten brexit zamieszał wszystko tak naprawdę i nie wiem, jak się czuję w ogóle z tym wszystkim. (...) Europa stara się być jednością, a jednak Anglia, która była co? Jednym z najbardziej libertyńskich miejsc w Europie... Nagle wiesz robi się konserwatywna. Tak więc wiadomo, dotknęło mnie to bardzo i to z różnych powodów. Myślę o swojej przyszłości, tak naprawdę czy ja chcę tutaj być, jeśli nie jestem tutaj chciany.
Gej, 30-39 lat, Londyn

Wyjechałam do Wielkiej Brytanii osiem lat temu. Na rok... Osiem lat później, a rok dalej nie minął [śmiech]. Myślę, że wolność dużo robi swoje. W Polsce żyje się inaczej. Nawet jadąc na urlop, wszyscy dobrze wiemy, jak jest. Więc myślę, że wolność dużo robi w tym, że nie wróciłabym już nigdy do domu tak, żeby tam mieszkać. Nie wyobrażam sobie mieszkać w Polsce. Wiem, że to brzmi strasznie, ale nie wyobrażam sobie... Najchętniej ściągnęłabym całą rodzinę tutaj.
Lesbijka, 25-29 lata, West Midlands

Media społecznościowe

Facebook był najpopularniejszym medium społecznościowym wśród respondentów i trzy piąte z nich nie kryło się ze swoją tożsamością płciową lub seksualną na Facebooku.

97% ankietowanych używało Facebooka przynajmniej raz w tygodniu. Inne popularne media społecznościowe wśród respondentów to Instagram (70%) i Snapchat (33%).

Trzy piąte ankietowanych (58%) przyznało, że z ich profili na Facebooku można wywnioskować, że są osobami LGBTQ. 20% odpowiedziało, że nie jest to możliwe.

Jeden na pięć ankietowanych (22%) używał najpopularniejszego polskiego portalu LGBTQ, Queer.pl, przynajmniej raz w tygodniu.

Facebook odgrywa ważną rolę, w życiu większości respondentów. Z powodu swojej ogromnej popularności, stwarza on jednak nowe problemy dla osób LGBTQ, zwłaszcza dla emigrantów¹⁰. Niektórzy z nich ukrywają swoją tożsamość płciową lub seksualną przed niektórymi, ale nie innymi, osobami (np. przed dalszą rodziną w Polsce). Niekiedy również wszystkie te osoby tworzą jedną grupę znajomych na Facebooku, co komplikuje sposób, w jaki polskie osoby LGBTQ w Wielkiej Brytanii prezentują się na tym medium społecznościowym. 5% ankietowanych przyznała, że posiada więcej niż jeden profil na Facebooku, a jedna trzecia z nich dodała, że jest to związane z faktem, że są osobami LGBTQ.

Używanie mediów społecznościowych przynajmniej raz w tygodniu

Facebook	Instagram	Snapchat	Tumblr	Twitter	nk.pl	Queer.pl	Kobiety Kobietom
97%	70%	33%	25%	20%	0.3%	22%	6%

Używanie mediów społecznościowych przynajmniej raz w tygodniu z podziałem na wiek

Wiek	Facebook	Instagram	Snapchat	Tumblr	Twitter	nk.pl	Queer.pl	Kobiety Kobietom
12-17	91%	91%	91%	40%	30%	0%	3%	3%
18-24	99%	85%	60%	33%	25%	0%	29%	4%
25-29	98%	75%	33%	20%	11%	0%	24%	6%
30-34	96%	63%	18%	20%	16%	0%	21%	3%
35-39	96%	56%	6%	17%	18%	1%	18%	6%
40-44	98%	50%	2%	19%	24%	0%	19%	15%
45-49	91%	52%	10%	33%	24%	5%	24%	14%
50+	86%	43%	14%	29%	43%	0%	14%	14%

Mam jeden „stary” profil na Facebooku ze znajomymi i rodziną z PL, a drugi ze znajomymi z UK. Na tym drugim jestem „oficjalnym” gejem, a na pierwszym nie wyszedłem z szafy.
Gej, 30-39 lat, Szkocja

Po wyoutowaniu się [jako osoba transpłciowa] uśmierciłam jakby swoje dawne konto na Facebooku. Powstało nowe, na którym jestem już osobą w pełni otwartą, tutaj nie ma żadnej już ściemy. (...) Usunęłam ten profil ze złości, ze względu tam na jakieś takie trudne życiowe sytuacje, fakt zachowania tej przeszłości, która tam była, chciałam pewne rzeczy wymazać też z jakiejś złości. (...) Nie żałuję swojej decyzji. Ci znajomi, którzy byli na przykład w tej przestrzeni, w tej chmurze Facebookowej, oni wszyscy, dosłownie wszyscy powrócili.

Trans kobieta biseksualna, 30-39 lat, East of England

Portale randkowe

Geje najczęściej używali portali randkowych, w porównaniu z innymi osobami LGBTQ, i najczęściej używali ich, aby umówić się na seks.

Prawie połowa ankieterowanych (46%) przyznała, że używa portali randkowych. Geje byli niemal dwukrotnie bardziej skłonni niż lesbijki używać portali randkowych (odpowiednio 58% i 32%).

Najpopularniejsze portale randkowe wśród gejów biorących udział w badaniu to Grindr (70% gejów, którzy używali portali randkowych, używali Grindr przynajmniej raz w tygodniu), Fellow.pl (31%) i Tinder (24%). Wśród lesbijek najpopularniejsze portale randkowe to Queer.pl (50%), Tinder (31%) i Her (24%).

Geje byli dwukrotnie bardziej skłonni niż osoby biseksualne używać portali randkowych, aby umówić się na seks (odpowiednio 62% i 28%), a osoby biseksualne, dwukrotnie bardziej skłonne niż lesbijki (16%), aby używać portali randkowych w tym samym celu.

Respondenci najczęściej używali najpopularniejszych międzynarodowych serwisów randkowych, takich jak Grindr, Tinder i Her. Jednocześnie, znacząca część polskich osób LGBTQ w Wielkiej Brytanii używała polskich serwisów randkowych, np. Fellow.pl, Queer.pl czy Kobiety Kobietom, co sugeruje, że chciały one utrzymywać kontakt z innymi polskimi osobami LGBTQ w Polsce lub w Wielkiej Brytanii.

**Których portali randkowych używasz przynajmniej raz w tygodniu?
(procent osób z danej grupy, które używają portali randkowych)**

Geje	Lesbijki	Osoby biseksualne
70% Grindr	50% Queer.pl	27% Grindr
31% Fellow.pl	31% Tinder	27% Tinder
24% Tinder	24% Her	16% Queer.pl
16% PlanetRomeo	14% Kobiety Kobietom	16% Her
16% Scruff	7% Badoo	13% Fellow.pl
11% Hornet		5% Badoo

Kiedy byłam w Polsce, używałam Innastrona.pl [która później zmieniła nazwę na Queer.pl] i Fille.pl. Fellow.pl był dla facetów i Fille.pl dla kobiet. (...) Fille wtedy było dużo mniejsze, ale było łatwiej znaleźć osoby. Tylko, że one były w różnego rodzaju jakby zainteresowaniach i głównie szukali kogoś do trójkąta. Jak wszedł Tinder i Tinder się trochę bardziej uaktywnił, miałam na Tinderze zaznaczone, że szukam tylko dziewczyn. I powiem ci, że Tinder był najbardziej efektywnym medium. Po czym przyjechałam do Wielkiej Brytanii, używałam tylko Tindera cały czas. Z tym, że Tinder po chyba miesiącu albo dwóch przestawiłam na obie płcie.

Kobieta biseksualna, 25-29 lat, North West England

Mam profil na Fellow.pl w języku polskim i na Grindarze po angielsku. Ale nie używam Grindara za często. (...) Nie mam jakby żadnych takich przeciwwskazań, żeby pójść na przykład do łóżka z kimkolwiek, jakby w sensie, że różnych nacji. Ale nie wiem dlaczego, jakoś w związku wyobrażam sobie siebie z Polakiem i mi się wydaje, że to jest związane z językiem. (...) Jakby ja wiem, że mając tak no nie wiem, partnera Anglika, czy kogokolwiek innego, ja nie będę z nim w stanie jakby dzielić pasji i zainteresowań. Ja wiem, że nie będę w stanie zrobić tego z nim na 100%, bo ten język mi nie pozwoli nawet. Oni nie rozumieją na przykład prawdopodobnie wszystkiego po polsku.

Gej, 25-29 lat, East Midlands

Wnioski

W tym projekcie badawczym, polskie osoby LGBTQ w Wielkiej Brytanii zostały postawione w centrum, a nie na peryferiach dyskusji o tożsamości, migracji i mediach społecznościowych. Głównym wnioskiem i rekomendacją z badań jest uznanie różnorodności zarówno wśród Polonii w Wielkiej Brytanii, jak również wśród społeczności LGBTQ na Wyspach.

Wyzwania, z którymi mierzą się polskie osoby LGBTQ w Wielkiej Brytanii nie zawsze różnią się od wyzwań stojących przed innymi osobami LGBTQ czy też innymi imigrantami z Polski lub Europy Środkowej i Wschodniej w Wielkiej Brytanii. Jednak niektóre doświadczenia tych osób są zasadniczo różne od doświadczeń innych grup i powinny być rozpoznane jako takie, aby wyrównywać nierówności społeczne. Ilustrują to trzy przykłady.

Po pierwsze, w niedawno opublikowanym liście do Polonii w Wielkiej Brytanii, Ambasador Rzeczypospolitej Polskiej, Arkady Rzegocki, zachęcał Polaków na Wyspach do powrotu do Polski¹¹. Istnieje nawet rządowa strona, która ma ułatwić Polakom powrót do ojczyzny, <https://powroty.gov.pl>. Próżno jednak szukać na tej stronie informacji dla polskich osób LGBTQ. Można też wątpić czy ambasador,

zachęcając Polaków do powrotu, miał na myśli również osoby LGBTQ. Biorąc pod uwagę nagonkę partii rządzącej na osoby LGBTQ, nasilającą się w kampanii przed wyborami w 2019 roku¹², i brak wielu podstawowych praw dla osób LGBTQ w Polsce, jest to mało prawdopodobne. Wprowadzenie zmian, które umożliwiłyby osobom LGBTQ bezpieczne i godne życie w Polsce, powinno stać się jednym z priorytetów polityki rządu.

Po drugie, potrzeby polskich osób LGBTQ są również często pomijane w Wielkiej Brytanii. Na przykład, brytyjski urząd statystyczny (ONS) szacuje, że wśród głównych powodów migracji do Wielkiej Brytanii z Europy Środkowej i Wschodniej są praca (55% ankietowanych), wyjazd z lub do najbliższych (29%) i studia (9%)¹³. Te wyniki nie różnią się znacznie od wyników zaprezentowanych w tym raporcie (31% polskich osób LGBTQ w Wielkiej Brytanii podało pracę, jako główny powód migracji, 17% przyjechało z lub do najbliższych, a 10% na studia). Niemniej jednak badania ONS całkowicie pomijają doświadczenia polskich osób LGBTQ w Wielkiej Brytanii. Jak wskazuje ten raport, dla co najmniej jednej czwartej badanych sprawy związane z byciem LGBTQ były jednym z powodów przyjazdu do Wielkiej Brytanii.

Po trzecie, opierając się na wynikach „National LGBT Survey”, brytyjski Rządowy Urząd ds. Równości opublikował w lipcu 2018 roku „Plan Działań LGBT”, w którym za cel obiera sobie wspieranie osób LGBTQ tak, aby mogły one „osiągnąć swój pełny potencjał”¹⁴. Aby osiągnąć ten cel, plan ten zakreśla różnorodne działania na wielu płaszczyznach, na przykład dotyczących zdrowia, edukacji, pracy czy bezpieczeństwa, które bez wątpienia mają równie ważne znaczenie dla polskich osób LGBTQ w Wielkiej Brytanii. Jednakże plan ten nie bierze pod uwagę wyzwań, które stoją przed niektórymi polskimi osobami LGBTQ w Wielkiej Brytanii,

na przykład związanymi z brakiem obywatelstwa brytyjskiego lub ze słabą znajomością języka angielskiego, które znacznie obniżają im szansę na „osiągnięcie swojego pełnego potencjału”.

Przykłady te pokazują jak ważnym jest rozpoznanie różnorodności społeczności LGBTQ w Wielkiej Brytanii, jak również różnorodności wśród imigrantów w Wielkiej Brytanii, aby stawiać czoła wyzwaniom, które stają na drodze polskim osobom LGBTQ w obecnym klimacie społeczno-politycznym w Europie i w dobie mediów społecznościowych.

Autor

Dr Łukasz Szulc jest wykładowcą na Wydziale Socjologii na Uniwersytecie w Sheffield i współprzewodniczącym sekcji LGBTQ w International Communication Association. Jego zainteresowania naukowe obejmują krytyczne studia nad mediami i tożsamością na styku płci, seksualności i globalizacji. Łukasz jest stypendystą unijnego programu Działania Marii Skłodowskiej-Curie, w ramach którego spędził dwa lata na Wydziale Mediów i Komunikacji w London School of Economics

and Political Science. Jest on autorem monografii „Transnational Homosexuals in Communist Poland: Cross-Border Flows in Gay and Lesbian Magazines” (2018, Palgrave Macmillan) i współredaktorem książki „LGBTQs, Media and Culture in Europe” (2017, Routledge). Jego artykuły naukowe publikowane były w takich czasopismach jak „Sexualities”, „Communication Theory”, „New Media & Society” i „Social Media + Society”. Twitter: @LukaszSzulc.

Podziękowania

Przede wszystkim, chciałbym podziękować polskim osobom LGBTQ w Wielkiej Brytanii, które wzięły udział w tym projekcie za poświęcony czas i wkład w badania.

Podziękowania należą się również moim kolegom, koleżankom i przyjaciołom, którzy wsparli ten projekt swoją wiedzą i doświadczeniem na różnych etapach badań. W szczególności chciałbym podziękować prof. Myrii Georgiou za nieustanne wsparcie intelektualne, a także Annie Gawlewicz, Magdalenie Mikulak, Jędrzejowi Niklasowi, Koen'owi Sloopmaeckers, Agacie Stasińskiej i Zbigniewowi Kotkiewiczowi za ich pomoc podczas przygotowywania ankiety i wywiadów.

Dodatkowo, dziękuję Myrii Georgiou, Helen Kennedy i Markowi Pendleton za ich wsparcie podczas przygotowywania raportu i Katie Pruszyński za rady dotyczące komunikowania i promocji wyników badań.

Na koniec chciałbym również złożyć podziękowania instytucjom i organizacjom, które wsparły mój projekt. Przede wszystkim dziękuję Komisji Europejskiej za sfinansowanie projektu i London School of Economics and Political Science za praktyczne i intelektualne wsparcie podczas trwania projektu. Podziękowania należą się również takim organizacjom jak Centrala Space, Kobiety Kobietom, Lambda Warszawa, Polish Rainbow in UK i Queer.pl za pomoc w rozsyłaniu ankiety, a także Uniwersytetowi w Sheffield za wsparcie w końcowej fazie projektu.

Przypisy

1. Office for National Statistics (24 maja 2019) Population of the UK by country of birth and nationality. January to December 2018. Dostępne: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/datasets/populationoftheunitedkingdombycountryofbirthandnationality>.
2. Weaver, M. (16 października 2018) Hate crime surge linked to Brexit and 2017 terrorist attacks. *The Guardian*. Dostępne: <https://www.theguardian.com/society/2018/oct/16/hate-crime-brexit-terrorist-attacks-england-wales>; Danisi, C., Dustin, M. i Ferreira, N. (2019) Queering Brexit: What's in Brexit for sexual and gender minorities?, s. 239-272 [w] M. Dustin, N. Ferreira i S. Millns (red.) *Gender and Queer Perspectives on Brexit*. Cham: Palgrave Macmillan.

3. Szulc, L. (28 kwietnia 2016) The new Polish government and 'gender ideology'. *Notches Blog*. Dostępne: <http://notchesblog.com/2016/04/28/the-new-polish-government-and-gender-ideology/>; Cienski, J. (10 marca 2019) Poland's ruling party plays the LGBTQ card. *Politico*. Dostępne: <https://www.politico.eu/article/polands-law-and-justice-plays-the-lgbt-card-ahead-of-elections/>.
4. Francesca Stella wraz z współpracownikami opublikowała raport badawczy pt. *Intimate Migrations*, który oparty jest na wywiadach z osobami LGBTQ, które wyemigrowały z Europy Środkowej i Wschodniej do Szkocji (dostępne: <http://eprints.gla.ac.uk/132870/>); Nicholas Boston napisał artykuł o stosunkach rasowych pomiędzy polskimi gejami w Londynie i czarnoskórymi mężczyznami (Boston, N. [2016] Libidinal cosmopolitanism: The case of digital sexual encounters in post-enlargement Europe, s. 291-312 [w] S. Ponzanesi i G. Colpani [red.] *Postcolonial Transitions in Europe: Contexts, Practices and Politics*. London: Rowman & Littlefield); a Richard Mole i współpracownicy skupili się na praktykach bezpiecznego seksu wśród gejów i mężczyzn biseksualnych w Londynie, którzy przyjechali do Wielkiej Brytanii z Europy Środkowej i Wschodniej (Mole, R. C. et al. [2014] The impact of migration on the sexual health, behaviours and attitudes of Central and East European gay/bisexual men in London. *Ethnicity & Health*, 19:1, 86-99).
5. Government Equalities Office (lipiec 2018) National LGBT survey: Research report. Dostępne: <https://www.gov.uk/government/publications/national-lgbt-survey-summary-report>.
6. LSE Review of Books (20 maja 2019) Author Interview: Q&A with Moira Dustin, Nuno Ferreira and Susan Millns on *Gender and Queer Perspectives on Brexit*. Dostępne: <https://blogs.lse.ac.uk/lsereviewofbooks/2019/05/20/author-interview-ga-with-moira-dustin-nuno-ferreira-and-susan-millns-on-gender-and-queer-perspectives-on-brexit/>.
7. Szulc, L. (2018) *Transnational Homosexuals in Communist Poland: Cross-Border Flows in Gay and Lesbian Magazines*. Cham: Palgrave Macmillan.
8. Office for National Statistics (grudzień 2018) 2021 Census topic research update. Dostępne: <https://www.ons.gov.uk/census/censustransformationprogramme/questiondevelopment/2021censustopicresearchupdatedecember2018>.
9. Główny Urząd Statystyczny (30 kwietnia 2019) Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2018 r. Dostępne: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/ludnosc-stan-i-struktura-oraz-ruch-naturalny-w-przekroju-terytorialnym-w-2018-r-stan-w-dniu-31-xii,6,25.html>.
10. Dhoest, A. i Szulc, L. (2016) Navigating online selves: Social, cultural, and material contexts of social media use by diasporic gay men. *Social Media + Society*, 2:4, 1-10. Dostępne: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2056305116672485>.

11. Rzegocki, A. (16 września 2019) List Ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Dostępne: <https://londyn.msz.gov.pl/resource/b2047943-0b97-4ba2-9d99-ad6438248202:JCR>.
12. Szulc, L. (26 września 2019) How LGBT rights have become a key battleground in Poland's election. *LSE EUROPP Blog*. Dostępne: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2019/09/26/how-lgbt-rights-have-become-a-key-battleground-in-polands-election/>.
13. Office for National Statistics (24 maja 2019) Population of the UK by country of birth and nationality. January to December 2018. Dostępne: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/datasets/populationoftheunitedkingdombycountryofbirthandnationality>.
14. Government Equalities Office (lipiec 2018) LGBT action plan 2018: Improving the lives of lesbian, gay, bisexual and transgender people. Dostępne: <https://www.gov.uk/government/publications/lgbt-action-plan-2018-improving-the-lives-of-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-people>.

Notes

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

dr Łukasz Szulc

E: l.szulc@sheffield.ac.uk

T: +44 0114 222 6416

 [@LukaszSzulc](https://twitter.com/LukaszSzulc)

The University of Sheffield
Department of Sociological Studies
Elmfield, Northumberland Road
Sheffield S10 2TU
UNITED KINGDOM

